

Zato je jasno, zakaj je odprava kranjske gimnazije tako razburila in vznemirila slovensko prebivalstvo, in to je tem jasneje, ako pomislite druge razmere, ki so v zvezi s tem dogodkom. Šola je sicer res imela koncem šolskega leta 1887 le 85 učencev, in akoravno ni malo število učencev v primeri z veliko manjšim številom dražje zgornje realke, ki po izkazu šteje le do 130 in povprek 30 do 40 učencev, in akoravno ni to nobena nesreča, ker je pouk tem temeljitejši; vendar temu ni nikdo drugi kriv, kakor šolska oblast, ker ni izvrševala ukaza ministerstva z dné 13. sept. 1861, po katerem so gorenjski učenci morali v Kranj, in je vse sprejela, kdor se je oglasil v Ljubljani.

Naslednik je bil, da je število učencev na ljubljanski gimnaziji naraslo na 828 (Čujte! Čujte! na desnici.), kar ni na nobeni drugi šoli v državi, in da je bilo treba 10 paralelnih razredov. Koncem lanskega leta zdelo se je deželni šolski oblasti potrebno, da je ponovila imenovani ministerski ukaz in poostrila z opombo, da more le deželna šolska oblast dovoliti izjemo, in da morajo vsi gorenjski dijaki iti na gimnazijo v Kranj. In res je deželna šolska oblast odbila vse dotične prošnje. Nasledek je bil ta, da se je že v juliji oglasilo 39 učencev, ki so naredili sprejemne skušnje, plačali takse in bili sprejeti.

Mej poletjem se je oglasilo še deset učencev in v jeseni bi se bilo gotovo oglasilo še nekaj učencev, tako da bi bilo v začetku šolskega leta gotovo 120 učencev. Mej tem pa je bila kranjska gimnazija odpravljena s znanim ministerskim ukazom z dné 8. avgusta 1887 in je bilo zapovedano, da se mora takoj opustiti prvi razred. Da bi se že sprejeti učenci ne odgnali, prosila je mestna občina kranjska ministersko predsedstvo, naj ostane prvi razred vsaj še letošnje leto, in je obljubila, da hoče prevzeti tudi one plače za suplente, katere si bo država prihranila z odpravo prvega razreda. Šoli prijazno prošnjo pa je naučni minister odbil, češ, da ne more dovoliti prvega razreda na tej šoli, tudi ko bi občina prevzela vse troške (Čujte! Čujte! na desnici.)

Stariši, ki so zopet nazaj dobili vplačane takše, niso vedeli drugega storiti, kakor da so šli v Ljubljano z otroci, kjer prej imenovani ministerski ukaz sedaj ni imel pomena.

Oni, ki so prišli prvi, mogli so svoje otroke vpisati brez ovire, tisti pa, ki so prišli drugi dan, našli so na črni deski naslednje naznanilo, katero je tudi uradna „Laib. Ztg.“ dne 15. sept. 1887 objavila (čita):

„Vsled ukaza Nj. ekscelence gospoda ministra za uk in bogočastje do, 6. sept. 1887, št. 22.784, došlega od visokega deželnega šolskega sveta do, 14. sept. 1887 št. 1795, določeno je število oseb slovenskih paralelnih razredov po 60 učencev, in se nikakor ne dovoli nov paralelni razred, ker se je že v juliji in pri včerajšnjem sprejemu prekoračilo število, ne mora se nikdo več

sprejeti v slovenski oddelek prvega razreda.“ (Klici na desnici: Škandal!)

Razburjenost, katero je ta korak visoke naučne uprave provzročil mej slovenskim prebivalstvom na Kranjskem, more si le oni misliti, ki je videl prizore, ki so se isti dan vršili pred gimnazijskim poslopjem in na javnih prostorih po Ljubljani; razburjenost je bila še toliko večja, ker so bili stariši večinoma iz boljših krogov naše Gorenjske, ki po navadi pošiljajo svoje otroke v srednje šole, in se jim je nemogoče zdelo, kar je v večni spomin objavila „Laib. Ztg.“ Premožnejši so se vrnili v Kranj, kjer puste na svoje troške poučevati otroke kot privatiste ljubljanske gimnazije. A ni veliko manjkalo, in naučna uprava bi prepovedala tudi privatni pouk. (Čujte! Čujte! na desnici.) Večje število revnejših pa morda bolj nadarjenih učencev je morda za vedno odgnal iz šole ta korak naučne uprave, ki je brez primere v avstrijski kulturni zgodovini. To lepo osvetljuje učno prostost v Avstriji.

Na dotične razprave našega zastopnika v budgetnem odseku opravičeval je gospod naučni minister, kakor sem že opomnil, svoj ukaz s tem, da se je nekaj spodnja gimnazija v Kranji nstanovila v ta namen, da bi se zmanjšalo število učencev v Ljubljani, da se pa ta namen ni posrečil.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — V državnem zboru sklenil je kakor smo v zadnjih „Novicah“ brzojavno naznanili, g. dr. Ferjančič vrsto slovenskih govornikov v letošnji budgetni razpravi z govorom, ki je bil enako srečno vbran, kakor spretno govorjen in kateri je bil prav tako v svojem polemičnem delu zoper Foreggerja kakor tudi v svojem stvarnem delu, na vsi desnici sprejet z veliko in zaslužno pohvalo. O levici državnega zbora sme se trditi, da je molče odobraval zahteve dr. Ferjančič-eve glede pravosodja med Slovenci. Pa dosegel se je s tem govorom še drugi, akoravno samo na sebi nepomenljiv vspeh. Poročevalec tega oddelka državnega proračuna je namreč znani Lienbacher; njegovemu vplivu, nepozornosti desniških členov budgetnega odseka in pa posebno po bolezni pouzročeni nenavzočnosti dr. Tonkli-jevi je pripisati, da se je vlani stavljena resolucija glede ozira na slovenščine zmožne sodnijske avskultante odbila s predlogom na prestop k dnevnemu redu. — V zbornici pri glasovanji o tem predlogu zadostoval je sami migljaj, da se je ta, našim namenom sovražni predlog zavrgel in v tem vsaj molče priznala pravičnost te naše zahteve.

Onima govornikoma z naše vrste, ki sta še dalje brez povoda in potrebe segla v budgetno razpravo, pa bi zaklicali: Si tacuisses — —!

— **Zadnji Manin.** Minulo soboto dopoludne umrl je na svojem posestvu v Solkanu pri Gorici Anton grof Manin v starosti 66 let kot edini moški potomec zadnjega doža Venečanske republike Manina. — Otrok ni zapustil, pač pa dve omoženi sestri, in udovo, katera je rojena Blaznikova, hči pokojnega lastnika J. Blasnikove tiskarne.

— **Vreme.** Po dolgem lepem in gorkem vremenu, katero je deloma na plitvejšem polji in po bregovih pouzročilo sušo, nastal je včeraj lep gorak dež, ki je vsaj v Ljubljanski okolici polje namočil prav izdatno.

— **Umrla je** v Ljubljani gospa Obrezova rojena Kosler-jeva, tašča pokojnega našega poslanca A. Obreza.

— **Pomenljiv odlok.** Politično društvo „Edinost“ v Trstu vložilo je pritožbo do naučnega ministerstva zoper nepovoljno rešitev prošnje glede slov. ljudskih šol v Trstu. Naučno ministerstvo, katero je n. pr. v Ljubljani, brez ozira na kakoršno pritožbo, mestnemu zastopu naročilo napraviti nemško ljudsko šolo, postavilo se je pri očitni potrebi slovenskih ljudskih šol v Trstu na stališče „prijatelja“, ki je prijatelj nasprotnika, in je pritožbo odbilo z razlogom, da društvo „Edinost“ nima pooblastila za tako pritožbo. Nadejamo se, da si „Edinost“ potrebno pooblastilo poišče pri najvišji sodnijski stopnji — pri državni sodnji.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Za posvetovanje državnega zbora bil je pomenljivi dan minuli četrtek 25. maja, ker doglala se je ta dan budgetna razprava ne samo brez burnih razprav, temveč zbornica bila je tako židane volje, da je brez ugovora dovolila, da se je takoj tisti dan, ne da bi bil na dnevnem redu, rešil proračun za leto 1888 in pa finančna postava v tretjem branji. Oglašilo se je sicer tudi ta dan nekaj govornikov, n. pr. dr. Vitezič, M. Vošnjak in J. Hren k besedi, toda, predmeti o katerih so govorili, bili so deloma sami na sebi nepomenljivi, ali celo neprilичni če ne prav napačno poprijeti.

V petek vršila se je potem dolga vrsta malih predmetov in pa Lloyd-ova pogodba brez posebnega zanimanja zbornice.

Kakor se čuje, pričnejo se s torkom tega tedna počenši, v zbornici poslancev tudi večerne seje, akoravno po izreku strokovnjakov ni gotovo, da bi bila vrhovna razsvetljava dvorane brez nevarnosti.

Iz krogov poljskih poslancev čuje se, da namerava Groholski po rešitvi postave za špiritov davek vodstvo kluba prepustiti mlajšim rokam Javorskega, ki se ima odlikovati z dostojanstvom „tajnega svetništva“.

V gosposki zbornici razpravljala se je minuli petek postava zaradi nagrad katehetov in sta pri tej razpravi precej hudo skupaj trčila bivši naučni minister Conrad in pa sedanji Gautsch. Deloma je vsled tega dogodka zopet nastala govorica, da minister Gautsch odstopi.

Gospodarska komisija gosposke zbornice pritrdila je Lloyd-ovi pogodbi brez premembe. V torek pričakuje se v gosposki zbornici razprava budgetna in se sodi, da gosposka zbornica ves državni proračun sprejme z všteto svoto 50.000 gld. dispozicijskega zaklada, ki je bila v zbornici poslancev izrečena za zavrženo, vsled dokazano napačnega štetja glasov. Ako se to zgodi, potem imela bode zbornica poslancev še enkrat sklepati o točki dipozicijskega zaklada.

Kedaj bode sklenjeno zborovanje državnega zbora, še danes ni gotovo, toliko pa kaže vse, da se dela z vsem pritiskom na to, da bi se omogočilo, delegacije sklicati dné 5. junija, in ako bi to ne bilo mogoče vsekakor do 10. junija.

Ogerska. — V državnem zboru poprašal je opozicijski poslanec Helfy ministerskega načelnika Kolomana Tiszo zaradi vdeležbe Ogerske pri svetovni razstavi, ki se snuje za prihodnje leto v Parizu v slavljenje stoletnice prve francoske revolucije. Tisza odgovoril je jako diplomatično, da bi on na vprašanje onih, ki se nameravajo razstave vdeležiti, odgovoril: nikarte! Prepovedati udeležbo pa noče in vlada je celo pripravljena, kolikor je to brez denarja mogoče, podpirati one, ki bi se hoteli razstave vdeležiti. Francozi nevdeležbe ne bodo nikakor smatrali za čin političnega sovraštva. S stališča Ogerske pa je želeli, da je vdeležba, ki bi se smatrala za vseogersko, tudi po vsem dostojna.

Nemška. — Vsa novejša poročila potrjujejo vedno boljšanje cesarjevega zdravja, profesor Virhov, ki je bil ne zdavnaj odlikovan z visokim redom, izrekel je sedaj po najnovejših preiskavah in z ozirom na vse prikazni pri bolezni, da bolezen cesarjeva ni rakova. Cesar je pri lepem vremenu, večji del dneva pod milim nebom, večinoma v parku Šarlotenburškem. — V deželnim zboru Pruskem imel je liberalec Richter pri zadnji seji zelo oster govor zoper združeno stranko Bismarkovo, zavolj nedostojnih napadov in agitacij zoper cesarico oziroma zoper cesarja samega, vse to v proslavljenje Bismarkovo. Napadenci so se sicer branili in so privoščali liberalcem zelo malo laskove priimke, toda uzor v bližnjo prihodnost z vladanjem sedanjega cesarja, jemal jim je sapo tako, da so skoraj vsi in na vsa usta naglašali svojo lojaliteto in ob enem obsojali one agitacije in pa časniške članke. V Lotaringiji začel je tamošnji nemški namestnik z največjo brezozirnostjo izganjati tam bivajoče in naseljene domačine, ki nočejo zatajiti svoje francoske narodnosti, vse to zato, ker so nekaj tednov pred Francozi z nekim napuhnjanim nemškim dijakom, tako postopali, kakor se sicer po vsem svetu ravna z mladiči, ki bi radi na prvi las svojih brk nabodli ves ostali, njem se ne vklanajoč svet.

Francoska. — Zastopniki vsih desniških strank sprejeli so sklep, da složno delujejo na razpust sedanje zbornice in da v ta namen ustanove odbore po vsi deželi. Konečni namen vsake desniške stranke pri tem delu je zelo različen, to da za sredstvo so vsi v popolnem soglasji.